

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

III. ÚS 177/2023-78

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Roberta Šorla (sudca spravodajca) a sudcov Petra Straku a Martina Vernarského v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľky **Negotiant s. r. o.**, Za kasárňou 1, Bratislava, IČO 35 967 587, zastúpenej Advokátskou kanceláriou AŠTARY, s. r. o., Mariánske námestie 29/6, Žilina, proti uzneseniu Najvyššieho súdu Slovenskej republiky č. k. 9Cdo/316/2020 z 30. novembra 2022 takto

r o z h o d o l :

1. Uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky č. k. 9Cdo/316/2020 z 30. novembra 2022 **b o l o p o r u š e n é** základné právo sťažovateľky na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a jej právo na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.
2. Uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky č. k. 9Cdo/316/2020 z 30. novembra 2022 **z r u š u j e a v e c m u v r a c i a** na ďalšie konanie.
3. Ústavnej sťažnosti proti uzneseniu Najvyššieho súdu Slovenskej republiky č. k. 9Cdo/316/2020 z 30. novembra 2022 vo zvyšnej časti **n e v y h o v u j e**.
4. Najvyšší súd Slovenskej republiky **j e p o v i n n ý** nahradiť sťažovateľke trovy konania **530,86 eur** a zaplatiť ich jej právnomu zástupcovi do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

O d ô v o d n e n i e :

I.

1. Sťažovateľka sa ústavnou sťažnosťou doručenou ústavnému súdu 6. marca 2023 domáha vyslovenia porušenia základných práv na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a na rovnosť účastníkov podľa čl. 47 ods. 3 ústavy a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) uznesením najvyššieho súdu o jej dovolaní v civilnom spore, ktoré žiada zrušiť a vec vrátiť krajskému súdu na ďalšie konanie.

II.

2. V spore, ktorý nie je predmetom tejto ústavnej sťažnosti, sa záujemkyňa proti sťažovateľke ako žalovanej žalobou domáhala vrátenia zálohy na províziu 1 659,70 eur, ktorú jej vyplatila podľa zmluvy o sprostredkovaní. Okresný súd túto žalobu rozsudkom zamietol, no krajský súd prvým rozsudkom rozsudok okresného súdu zmenil tak, že žalobe vyhovel a sťažovateľku zaviazal zaplatiť záujemkyni 1 659,70 eur s úrokom z omeškania a nahradiť jej trovy konania. Záujemkyňa sa zaplataenia tejto čiastky domáhala v exekúcii. Na to sťažovateľka zaplatila exekútorke 5 333,20 eur, a to 4 653,68 eur ako istinu, úroky z omeškania a náhradu trov konania podľa prvého rozsudku krajského súdu a 679,52 eur ako trovy exekúcie. Tento rozsudok krajského súdu bol na dovolanie sťažovateľky uznesením najvyššieho súdu zrušený pre procesné chyby a krajský súd svojím druhým rozsudkom potvrdil zamietajúci rozsudok okresného súdu z novembra 2008, pretože nemohol sťažovateľku opätovne zaviazat' zaplatiť už exekučne vymoženú sumu.

3. Z dôvodu zrušenia prvého rozsudku krajského súdu sťažovateľka v spore, ktorý je predmetom tejto ústavnej sťažnosti, od žalovaného štátu podľa zákona č. 514/2003 Z. z. o zodpovednosti za škodu spôsobenú pri výkone verejnej moci a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o zodpovednosti štátu“) žiadala 4 653,68 eur (čo zaplatila záujemkyni) a 679,52 eur (čo zaplatila na trovy exekúcie). Okresný súd rozsudkom zo septembra 2014 jej žalobe sčasti o 4 653,68 eur vyhovel a sčasti o 679,52 eur žalobu zamietol. Podľa okresného súdu prvé rozhodnutie krajského súdu je nezákonným rozhodnutím podľa zákona o zodpovednosti štátu a splnením povinnosti podľa tohto rozhodnutia sťažovateľke vznikla škoda, keďže pred vydaním bezdôvodného obohatenia záujemkyňou sťažovateľke má prednosť náhrada škody sťažovateľky proti štátu. Škodou však nie sú sťažovateľkou zaplatené náklady exekúcie, keďže nevznikli v dôsledku nezákonného rozhodnutia krajského súdu.

4. Na odvolanie sťažovateľky a žalovaného štátu krajský súd rozsudkom z apríla 2019 celkom zmenil rozsudok okresného súdu tak, že sčasti, v ktorej bolo vyhovené sťažovateľke (4 653,68 eur), žalobu zamietol, a sčasti, v ktorej bola jej žaloba zamietnutá (679,52 eur), jej žalobe vyhovel. Predtým bez návrhu obstaral dôkazy – súdne rozhodnutia z iného konania, z ktorých zistil, že sťažovateľka sa 4 653,68 eur ako bezdôvodného obohatenia domáhala aj proti záujemkyni, no jej žaloba bola zamietnutá, keďže podľa týchto rozhodnutí sa záujemkyňa na úkor sťažovateľky neobohatila, keďže mala nárok na vrátenie zálohy na províziu s príslušenstvom. Preto ak sťažovateľka záujemkyni plnila v súlade s hmotným právom, nešlo o plnenie bez právneho dôvodu. Sťažovateľkou zaplatené trovy exekúcie však jej škodou sú, keďže ich zaplataenie bolo vyvolané exekúciou zrušeného, a preto nezákonného rozhodnutia krajského súdu.

5. Proti rozsudku krajského súdu sčasti o zamietnutí jej žaloby o 4 653,68 eur podala sťažovateľka dovolanie. Namietala, že podľa § 420 písm. f) Civilného sporového poriadku (ďalej len „CSP“) jej nesprávnym procesným postupom bolo znemožnené uskutočňovať jej procesné práva v miere porušenia práva na spravodlivý proces, keď krajský súd (i) ju pred skončením pojednávania nevyzval na záverečnú reč, (ii) vykonal stranami nenavrhnuté dôkazy, z ktorých zistil, že jej nárok na bezdôvodné obohatenie 4 653,68 eur proti záujemkyni súd zamietol, a (iii) rozhodnutie nedostatočne odôvodnil, keď sa nezaoberal jej námietkou o vykonaní stranami nenavrhnutých dôkazov.

6. Sťažovateľka namietla aj nesprávne právne posúdenie a prípustnosť dovolania vyvodila z § 421 ods. 1 písm. b) a c) CSP. Prvú, podľa sťažovateľky doteraz rozdielne riešenú otázku vymedzila tak, či predchádzajúce domáhanie sa vydania bezdôvodného obohatenia proti tretej osobe je predpokladom vzniku zodpovednosti štátu za škodu, ak osoba dotknutá nezákonným rozhodnutím plnila tretej osobe na základe právoplatného, neskôr zrušeného rozhodnutia. Druhú, podľa sťažovateľky neriešenú a na prvú otázku nadväzujúcu otázku, vymedzila tak, či právoplatné zamietnutie žaloby, ktorou sa osoba dotknutá nezákonným rozhodnutím domáhala vydania bezdôvodného obohatenia proti tretej osobe, ktorej bola nútená plniť na základe právoplatného, neskôr zrušeného rozhodnutia, vylučuje zodpovednosť štátu za škodu.

7. Ústavnou sťažnosťou namietaným uznesením najvyšší súd dovolanie sťažovateľky odmietol, a to pri dôvodoch podľa § 420 písm. f) CSP pre ich neprípustnosť podľa § 447 písm. c) CSP (dovolanie smeruje proti rozhodnutiu, proti ktorému nie je prípustné) a pri dôvodoch podľa § 421 ods. 1 CSP podľa § 447 písm. f) CSP pre ich neodôvodnenie prípustnými dovolacími dôvodmi.

8. Najvyšší súd k námietke o nevyzvaní na záverečnú reč uviedol, že záverečným zhrnutím a vyjadrením nie je len úkon strany, ktorý je takto formálne označený (1Cdo/158/2010 a 1Obdo/81/2020). Krajský súd na pojednávaní zopakoval priebeh konania, umožnil stranám zhrnúť svoje argumenty, sťažovateľka svoj prednes ukončila návrhom na rozhodnutie o odvolaní a k vykonanému dokazovaniu nemala pripomienky. K námietke o vykonaní stranami nenavrnutých súdnych rozhodnutí uviedol, že sama sťažovateľka v nadväznosti na jej vyjadrenia z odvolacieho pojednávania v máji 2017 predložila krajskému súdu žaloby proti záujemkyni na vydanie bezdôvodného obohatenia. Tieto rozhodnutia súdov krajský súd na pojednávaní v apríli 2019 oboznámil, boli sťažovateľke známe a po ich vykonaní krajským súdom sa k nim mohla vyjadriť. K námietke nedostatočného odôvodnenia s jej pripomienkou k vykonaniu nenavrnutých dôkazov najvyšší súd uviedol, že touto námietkou spochybňuje postup krajského súdu, ktorý bol predmetom predchádzajúcej námietky. Preto najvyšší súd uzavrel, že postupom krajského súdu nedošlo k porušeniu procesných práv sťažovateľky v miere podľa § 420 písm. f) CSP.

9. Pri prvej dovolacej otázke podľa § 421 ods. 1 písm. c) CSP najvyšší súd vyabstrahoval, že jej predmetom je kolízia nároku sťažovateľky na bezdôvodné obohatenie proti záujemkyni s jej nárokom na náhradu škody štátom. Podľa najvyššieho súdu krajský súd rozhodnutie nezaložil na tom, že predpokladom zodpovednosti štátu je predchádzajúce uplatnenie nároku na bezdôvodné obohatenie proti záujemkyni, ale dospel k tomu, že sťažovateľka nárok proti záujemkyni na bezdôvodné obohatenie vôbec nemá. K druhej dovolacej otázke podľa § 421 ods. 1 písm. b) CSP najvyšší súd uviedol, že krajský súd svoje rozhodnutie nezaložil na závere, že právoplatné zamietnutie žaloby sťažovateľky proti záujemkyni o vydanie bezdôvodného obohatenia, ku ktorému malo dôjsť plnením sťažovateľky podľa zrušeného rozhodnutia krajského súdu, vylučuje zodpovednosť štátu za škodu. Podľa najvyššieho súdu krajský súd posudzoval priamo predpoklady vzniku zodpovednosti štátu za škodu a dospel k záveru, že neexistencia nároku sťažovateľky na vydanie bezdôvodného obohatenia záujemkyňou vylučuje príčinnú súvislosť medzi škodou a nezákonným rozhodnutím. Preto najvyšší súd uzavrel, že ani od jednej z nastolených dovolacích otázok nezáviselo rozhodnutie krajského súdu.

10. Na okraj najvyšší súd uviedol, že sťažovateľka sa snaží spochybníť posúdenie príčinnej súvislosti – toho, že krajský súd dospel k záveru, že škoda nevznikla ako následok nezákonného rozhodnutia. Táto otázka však nie je právna, ale skutková a nepodlieha dovolaciemu prieskumu.

III.

11. Sťažovateľka namieta odopretie prístupu k súdu tým, že najvyšší súd sa arbitrárne, svojvoľne a neudržateľne vysporiadal s jej dovolacími námietkami. Jeho konštatácia k námietke o nevyzvaní na záverečnú reč je v rozpore s § 182 v spojení s § 378 ods. 1 CSP a s rozhodnutiami najvyššieho súdu (2Cdo/6/1998 a 1Cdo/158/2010). Ak sa chcel najvyšší súd od týchto rozhodnutí odchyliť, mal vec predložiť veľkému senátu. Najvyššiemu súdu vytýka, že formalisticky a nevecne reagoval na námietky o vykonaní nenavrhovaných dôkazov. Tým, že najvyšší súd aproboval vykonanie nenavrhnutých dôkazov, na ktorých krajský súd založil rozhodnutie, porušil princíp rovnosti strán. Sťažovateľka odôvodnenie najvyššieho súdu vo vzťahu k dovolacím otázkam považuje za formalistické a mechanické s cieľom odmietnuť dovolanie za každú cenu. Najvyšší súd sa zamerával iba na ich doslovnú formuláciu, aby sa nemusel vyjadriť k podstate sporu. Nesúhlasí s tým, že krajský súd nezaložil svoje rozhodnutie na dovolacích otázkach, keď riešil vzťah nárokov na náhradu škody proti štátu a vydanie bezdôvodného obohatenia proti záujemkyni. Podľa sťažovateľky jej otázky neboli akademické ani skutkové. Najvyšší súd tak na rozdiel od okresného a krajského súdu rezignoval na svoju úlohu ich zodpovedať.

12. Najvyšší súd považuje ústavnú sťažnosť za nedôvodnú. Sťažovateľka len opakuje dovolacie námietky, s ktorými sa v súlade s jeho ustálenou rozhodovacou praxou vysporiadal.

13. Žalovaný štát navrhuje ústavnej sťažnosti nevyhovieť. Krajský súd sťažovateľke nebránil predniesť záverečnú reč. To, že krajský súd prihliadol na rozhodnutia z iného konania, je len odrazom prejudiciality. Hoci nemožnosť dosiahnuť vydanie bezdôvodného obohatenia nie je výslovnou podmienkou vzniku zodpovednosti štátu za škodu, je podmienkou preukázania vzniku škody. Druhú dovolaciu otázku označil za hypotetickú.

14. Sťažovateľka k vyjadreniu žalovaného štátu uviedla, že sa nemohla domáhať záverečnej reči bez výzvy krajského súdu, keď nevedela predpokladať, že sa pojednávanie končí. Nesúhlasí s tým, že krajský súd na rozhodnutia z iného konania prihliadol podľa § 194 CSP o prejudicialite, keď to z odôvodnení súdov nevyplýva. Opakovane uviedla, že aj keby sa v inom konaní riešila otázka podstatná pre rozhodnutie, krajský súd v rozpore s princípom rovnosti strán zaobstaral tieto rozhodnutia. K formulácii dovolacích otázok uviedla, že musia zohľadňovať aj skutkové okolnosti veci, inak by mohli byť vyhodnotené ako abstraktné.

IV.

15. K neprípustnosti dovolania treba uviesť, že z hľadiska ústavného posúdenia treba rešpektovať právomoc najvyššieho súdu ústavne konformným spôsobom vymedzovať si prípustnosť dovolania a vychádzať z toho, že v prvom rade je vecou najvyššieho súdu určovať si koncepciu interpretácie prípustnosti mimoriadnych opravných prostriedkov, a to za predpokladu, že táto nie je nepriateľská z hľadiska ochrany základných práv a slobôd. Z ústavného hľadiska je podmienkou, aby takáto

interpretácia nebola svojvoľná, ale i formalistická a aby bola čo najustálenejšia, a teda súladná s právom na súdnu ochranu (II. ÚS 398/08, II. ÚS 65/2010).

16. Treba súhlasiť s najvyšším súdom, že postupom krajského súdu, ktorý formálne strany nevyzval na záverečné reči, nezumožnil sťažovateľke uskutočniť jej procesné práva v miere porušenia práva na spravodlivý proces. K tomu možno doplniť, že na odvolacie pojednávanie sa aplikuje osobitný § 385 CSP, podľa ktorého sa na začiatku pojednávania podá správa o doterajšom priebehu konania, potom sa vyjadria strany a prednesú svoje návrhy. Ak odvolací súd opakuje alebo dopĺňa dokazovanie, na záver umožní stranám vyjadriť sa k dokazovaniu a právnej stránke. Vo veci sťažovateľky tomu tak bolo. Preto absenciou výslovnej a formálnej výzvy na záverečnú reč krajský súd neodňal sťažovateľke možnosť reálne a efektívne konať pred súdom, keď sa vyjadrila k zopakovanému a doplnenému dokazovaniu a právne a skutkovo argumentovala. Navyše sťažovateľka neuvádza, či pre toto pochybenie nemohla krajskému súdu predniesť okolnosť spôsobilú ovplyvniť jeho rozhodnutie. Závery rozhodnutí, na ktoré poukazuje sťažovateľka (2Cdo/6/1998 a 1Cdo/158/2010), nemožno pre skutkovú odlišnosť aplikovať. V týchto konaniach už okresný súd odoprel právo na záverečné zhrnutie, čím bol zásah do práva na spravodlivé konanie intenzívnejší ako vo veci sťažovateľky. Totožná námietka už bola ústavným súdom posúdená ako neopodstatnená (IV. ÚS 476/2022). Pri tejto námietke možno súhlasiť so sťažovateľkou len v tom, že konštatovanie najvyššieho súdu, že nemala k dokazovaniu pripomienky, nie je celkom správne.

17. Sťažovateľka nemala pripomienky len k zopakovanému dokazovaniu. K doplnenému dokazovaniu však pripomienky mala, no skutočnosti ním zistené jej boli nepochybne známe. Najvyšší súd uviedol, že krajský súd existenciu nároku sťažovateľky na bezdôvodné obohatenie proti záujemkyni posudzoval ako otázku podstatnú pre predpoklady vzniku zodpovednosti štátu za škodu a vychádzal aj z rozhodnutí z konania o vydanie bezdôvodného obohatenia. Hoci najvyšší súd explicitne neuviedol, že krajský súd postupoval podľa § 194 CSP o prejudicialite, implicitne to z toho možno vyvodiť. Ak sama sťažovateľka predložila krajskému súdu žalobu o vydanie bezdôvodného obohatenia, tak potom krajský súd pri dokazovaní postupoval len v intenciách predbežnej záväznosti podľa § 194 CSP, keď obstaral rozhodnutia o tejto žalobe. Hoci súd nie je viazaný rozhodnutím iného súdu o predbežnej otázke, nemôže rozhodnutie o nej ignorovať. Musí naň prihliadnuť a vysporiadať sa s ním. Práve preto krajský súd postupoval nie v rozpore s ustanoveniami o dokazovaní, ale v súlade s nimi, navyše, keď túto otázku považoval za podstatnú pre rozhodnutie. To vylučuje porušenie namietaného princípu rovnosti účastníkov konania podľa čl. 47 ods. 3 ústavy. K tomu možno doplniť, že sťažovateľka správnosť rozhodnutí z konania o vydanie bezdôvodného obohatenia pred krajským súdom nenamietala.

18. Sťažovateľka dovolacou námietkou, že sa krajský súd nevysporiadal s jej pripomienkou k vykonaniu stranami nenavrnutých dôkazov, nespochybovala procesný postup krajského súdu tak, ako to konštatoval najvyšší súd. Namietala, že sa s ňou krajský súd v odôvodnení rozsudku nijako nevysporiadal, s čím treba súhlasiť. No na strane druhej tento nedostatok, aj keď nie výslovne, jasne a zrozumiteľne napravil najvyšší súd konštatovaním, že z týchto rozhodnutí krajský súd vychádzal, lebo ich považoval za podstatné pre svoje rozhodnutie. Možno však konštatovať, že odôvodnenie najvyššieho súdu vo vzťahu k námietke o vykonaní nenavrnutých dôkazov mohlo výraznejšie reagovať na to, prečo mohol krajský súd aj bez návrhu strán prihliadnuť na rozhodnutia z konania o vydanie bezdôvodného obohatenia, aj keď strany

nechceli na výslovný dopyt krajského súdu prerušiť namietané konanie do skončenia konania o vydanie bezdôvodného obohatenia. To platí o to viac, že ani krajský súd sa s touto námietkou sťažovateľky v odôvodnení nevysporiadal.

19. Ústavnou sťažnosťou namietané procesné pochybenia podľa § 420 písm. f) CSP musia vykazovať určitú intenzitu na to, aby bolo porušené právo na spravodlivý súdny proces. Tomu tak vo veci sťažovateľky nebolo, čo viedlo najvyšší súd k procesne súladnému odmietnutiu dovolania sťažovateľky podľa § 447 písm. c) CSP. Na okraj možno uviesť, že si isto možno predstaviť i optimálnejší postup krajského súdu na jeho pojednávaní. Krajskému súdu nič nebránilo v tom, aby po doplnení dokazovania dal stranám väčší priestor na vyjadrenie ich postoja, prípadne ešte predtým im sprostredkoval svoje predbežné právne posúdenie tak, aby došlo k väčšej miere substancovania skutkového stavu rozhodného pre právne posúdenie a zároveň k vyjadreniu postoja strán k už nepochybne ustálenému právnemu posúdeniu krajského súdu. Takýto komunikatívny a diskurzívny prístup by bol spôsobilý viesť k dôslednejšej realizácii práv strán a k eliminácii úvah o porušení ich ústavných práv. Hoci takýto prístup v postupe krajského súdu absentoval, v naznačených okolnostiach veci sťažovateľky nevedol k porušeniu jej ústavných práv. To, že určitý postup súdu nie je v rozpore s ústavnými právami strany, neznamená, že by nemohol byť lepší tak, aby viedol k menším kontroverziám.

20. Podľa najvyššieho súdu krajský súd nezaložil svoje rozhodnutie na tom, či predpokladom vzniku zodpovednosti štátu za škodu je predchádzajúce domáhanie sa bezdôvodného obohatenia od záujemkyne. Ale krajský súd priamo posudzoval predpoklady vzniku zodpovednosti za škodu, keď zo súdnych rozhodnutí prijal totožný záver, že neexistuje nárok sťažovateľky na bezdôvodné obohatenie. Preto najvyšší súd dospel k záveru, že prvá dovolacia otázka sa nedotýka záverov, výlučne na ktorých krajský súd založil svoje rozhodnutie. Toto konštatovanie najvyššieho súdu vyznieva rozporuplne s jeho konštatovaním v časti odôvodnenia vád zmätočnosti. Tam uviedol, že krajský súd posudzoval existenciu nároku sťažovateľky na bezdôvodné obohatenia ako otázku podstatnú pre posúdenie predpokladov vzniku zodpovednosti štátu za škodu. Ak teda najvyšší súd konštatoval, že krajský súd túto otázku posudzoval ako podstatnú pre posúdenie predpokladov vzniku zodpovednosti štátu za škodu, tak potom dovolacia otázka o tom, či skoršie domáhanie sa bezdôvodného obohatenia je predpokladom vzniku takejto zodpovednosti, sa javí ako otázka, na ktorej krajský súd založil svoje rozhodnutie. V opačnom prípade by bolo jeho odôvodnenie totožné s odôvodnením okresného súdu, ktorý nepovažoval za podstatné, či sa sťažovateľka domáhala bezdôvodného obohatenia alebo nie, keď dospel k záveru, že má prednosť náhrada škody od štátu.

21. Najvyšší súd konštatoval, že krajský súd riešil priamo predpoklady vzniku zodpovednosti štátu za škodu. Pri tom je jedno, či sťažovateľka naformulovala dovolaciu otázku tak, či skoršie domáhanie sa bezdôvodného obohatenia je popri iných predpokladoch ďalším predpokladom jej vzniku alebo je súčasťou niektorého zo zákonných predpokladov (v tomto prípade príčinnej súvislosti). Ak krajský súd dospel k záveru, že pre neexistenciu nároku na bezdôvodné obohatenie neexistuje príčinná súvislosť medzi škodou a nezákonným rozhodnutím, v konečnom dôsledku tak konštatoval, že skoršie domáhanie sa nároku na bezdôvodné obohatenie má vplyv na jeden z predpokladov vzniku zodpovednosti štátu za škodu. To, že krajský súd v odôvodnení rozsudku výslovnne nepolemizoval (resp. neprijal záver) o tom, či má prednosť nárok na náhradu škody alebo bezdôvodné obohatenie, ešte neznamená, že jeho rozhodnutie nespočívalo

aj na tom, aký je vzájomný vzťah týchto nárokov. Je zrejme, že pre krajský súd bolo podstatné rozhodnutie o žalobe sťažovateľky na vydanie bezdôvodného obohatenia. O tom svedčí aj to, že o odvolaní rozhodol až po tom, keď bolo právoplatne rozhodnuté v konaní o bezdôvodnom obohatení. Preto možno dospieť k záveru, že krajský súd založil svoje rozhodnutie aj na vzájomnom vzťahu nárokov na náhradu škody a bezdôvodné obohatenie.

22. O formalistickom odmietnutí prvej dovolacej otázky svedčí aj konštatovanie najvyššieho súdu, že jej zodpovedanie by bolo len akademické a neviedlo by k zmene alebo zrušeniu rozsudku krajského súdu. Podmienkou prípustnosti dovolania podľa § 421 CSP nie je, aby zodpovedanie dovolacej otázky najvyšším súdom bolo spôsobilé zmeniť či zrušiť rozsudok krajského súdu. Najvyšší súd môže právnu otázku posúdiť rovnako ako krajský súd a potvrdiť správnosť jeho právneho názoru. Vo veci sťažovateľky sa teoretickou javí len tá časť dovolacej argumentácie o plynutí premlčacej doby na uplatnenie škody od štátu pri prednosti nároku na bezdôvodné obohatenie od tretej osoby. Možno sa domnievať, že toto konštatovanie najvyšší súd zvolil preto, lebo prvá dovolacia otázka je v jeho súčasnej judikatúre riešená konzistentne, o čom svedčí aj poukaz sťažovateľky na staršie rozhodnutia. To však nezabavuje najvyšší súd jeho úlohy zodpovedať položenú dovolaciu otázku.

23. Aj vo vzťahu k druhej dovolacej otázke najvyšší súd uzavrel, že od jej vyriešenia nezáviselo rozhodnutie krajského súdu. Krajský súd nezaložil svoje rozhodnutie na závere, že zamietnutie žaloby o vydanie bezdôvodného obohatenia vylučuje vznik zodpovednosti štátu za škodu. Ale dospel k záveru, že ak sťažovateľka plnila záujemkyni v súlade s právom, napriek neskoršiemu zrušeniu súdneho rozhodnutia nárok na bezdôvodné obohatenie jej nevznikol, a preto jej v príčinnej súvislosti so zrušeným rozhodnutím nevznikla škoda.

24. Na druhú dovolaciu otázku treba nazerať v nadväznosti na prvú. Vo veci sťažovateľky nebolo možné plošne a bez zohľadnenia špecifických okolností aplikovať judikatórny záver najvyššieho súdu, že ak má poškodený nárok na bezdôvodné obohatenie proti tretej osobe, nevznikne mu škoda ako predpoklad zodpovednosti štátu za škodu. Z tohto všeobecného judikatórneho záveru najvyššieho súdu pri konkrétnom závere krajského súdu vyplýva, že aj existencia, aj neexistencia nároku na bezdôvodné obohatenie vylučuje splnenie niektorého z predpokladov vzniku zodpovednosti štátu za škodu. Preto sa sťažovateľka výstižne pýtala, či aj neexistencia jej nároku na bezdôvodné obohatenie je dôvodom neexistencie vzniku zodpovednosti štátu za škodu. Ak je ustálenou judikatúrou najvyššieho súdu, že pohľadávka na bezdôvodné obohatenie vylučuje vznik škody ako predpoklad vzniku zodpovednosti štátu, tak sa javí ako účelné v konkrétnostiach zodpovedať, aký je následok súdnymi rozhodnutiami konštatovanej neexistencie pohľadávky sťažovateľky na bezdôvodné obohatenia. Hoc to krajský súd poňal ako dôvod neexistencie príčinnej súvislosti, a nie ako dôvod vzniku škody, stále sú obe predpokladom vzniku zodpovednosti štátu za škodu.

25. Z dovolacích otázok sťažovateľky je zrejme, čo nimi myslela a že ich nadväznosť bola podstatná pre rozhodnutie krajského súdu. Najvyšší súd nemá trvať na dokonalej formulácii dovolacích otázok, ale má zohľadniť aj špecifiká danej veci tak, aby jeho právny záver bol nielen aplikovateľný na množstvo obdobných situácií, ale aj adresný a reagujúci na konkrétne okolnosti prípadu. Najvyšší súd nesprávne k požiadavke rozhodujúcej právnej otázky pridružil požiadavku zásadného právneho významu, keď tá zo žiadnej procesnej normy nevyplýva. Tiež nemôže dovolací

súd otázku považovať za rozhodujúcu len vtedy, ak je spôsobilá zmeniť či zrušiť rozhodnutie odvolacieho súdu. Tým neprispieva k budovaniu právnej istoty a zjednocovaniu judikatúry. Len okliešťuje prípustnosť dovolania namiesto toho, aby v okolnostiach veci sťažovateľky, na odpoveď jednoduché a jasné právne otázky zodpovedal. Namiesto toho najvyšší súd skonštruoval rozporuplné a nepriliehavé argumenty, pre ktoré nepovažoval dovolacie otázky za tie, na ktorých svoje rozhodnutie založil krajský súd. Aj keď v inej časti svojho odôvodnenia tvrdí opak.

26. S na okraj uvedeným konštatovaním najvyššieho súdu, že otázka príčinnej súvislosti je vždy otázkou skutkovou, nemožno súhlasiť (III. ÚS 409/2021). Na základe skutkových zistení treba právne posúdiť, či príčinná súvislosť je alebo nie je daná. Krajský súd z nesporného skutkového stavu (zaplatenie exekučne vymáhanej pohľadávky, zrušenie exekučného titulu, zamietnutie žaloby o bezdôvodné obohatenie) vyvodil právny záver, že medzi vznikom škody a zrušeným exekučným titulom nie je príčinná súvislosť. Podstatou teda bolo právne posúdenie, či ak sťažovateľka plnila v súlade s hmotným právom, aj keď bol exekučný titul neskôr zrušený len z procesných dôvodov a nahradený opačným rozhodnutím len preto, že medzičasom už došlo k vymoženiu exekučne vymáhanej pohľadávky, je vylúčená príčinná súvislosť medzi škodou a zrušeným rozhodnutím ako predpoklad vzniku zodpovednosti štátu za škodu. Záver o neexistencii príčinnej súvislosti bol výsledkom právnej kvalifikácie dokázaných skutočností. To potvrdzuje len to, že sťažovateľka sa správne pýtala, či zamietnutie žaloby o bezdôvodné obohatenie vylučuje vznik zodpovednosti štátu za škodu.

27. Najvyšší súd hoc jasným pomenovaním právneho záveru krajského súdu pri zrozumiteľnej a výstižnej dovolacej argumentácii sťažovateľky ju nesprávne označil za nemajúcu rozhodujúci význam pre krajský súd, čím nesprávne aplikoval § 421 CSP a dospel k neprípustnosti dovolania v časti nesprávneho právneho posúdenia. Najvyšší súd prípustnosť dovolacích otázok vyhodnotil ústavne nekonformne, čo viedlo k nezodpovedaniu sťažovateľkou nastolených právnych otázok, na ktoré na základe nesporného skutkového stavu formuloval jasný právny záver krajský súd, ktorého správnosť mal najvyšší súd preskúmať. Preto najvyšší súd procesne nesúladne odmietol dovolanie sťažovateľky podľa § 447 písm. f) CSP, čo viedlo k porušeniu jej práv na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru. Preto bolo vyslovené porušenie týchto práv sťažovateľky namietaným uznesením najvyššieho súdu, ktoré bolo následne podľa čl. 127 ods. 2 ústavy zrušené s tým, že vec sa vracia najvyššiemu súdu na ďalšie konanie.

V.

28. Zistené porušenie ústavných práv sťažovateľky odôvodňuje to, aby jej najvyšší súd podľa § 73 ods. 3 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov nahradil trovy konania, ktoré jej vznikli právnym zastúpením. Ich výška 530,86 eur bola určená podľa vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov a za dva úkony právnej služby (prevzatie a príprava zastúpenia, podanie sťažnosti 2 x 208,67 eur) s náhradou podľa § 16 ods. 3 vyhlášky (2 x 12,52 eur)

a zvýšením o daň z pridanej hodnoty. Nebol dôvod sťažovateľke priznať náhradu trov za jej ďalšie vyjadrenie, keďže jeho obsah nebol rozhodujúci pre rozhodnutie o jej ústavnej sťažnosti.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 13. júla 2023

Robert Šorl
predseda senátu